

LUYỆN TẬP VỀ NGÔN NGỮ CHUNG VÀ LỜI NÓI CÁ NHÂN

(1 tiết)

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS : Biết phân tích, làm nổi bật cách tác giả vận dụng ngôn ngữ chung vào việc tạo lập tác phẩm văn chương.

II – NHỮNG ĐIỂM CẦN LƯU Ý

(Xem bài *Ngôn ngữ chung và lời nói cá nhân*)

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

Đây là một bài luyện tập, GV hướng dẫn HS làm bài tập theo trình tự đã có trong SGK.

Bài tập 1

Khi làm bài tập này, cần lưu ý mấy điểm chủ yếu sau đây :

– Về thể loại : đoạn trích *Chinh phụ ngâm* (thơ song thất lục bát) thuộc thể ngâm khúc, đoạn trích *Truyện Kiều* (thơ lục bát) thuộc thể loại thơ tự sự ; còn bài *Cảnh khuya* thuộc thể loại thơ trữ tình.

– Về thời kì sáng tác : hai đoạn trích đầu thuộc văn học trung đại, bài *Cảnh khuya* thuộc văn học hiện đại.

– Cảnh vật (cùng với từ ngữ diễn đạt) hiện lên trong các đoạn trích và bài thơ ấy rất giống nhau (một đêm khuya có trăng, có hoa,... hoà quyện với nhau, lồng vào nhau, có một người chưa ngủ) nhưng tâm trạng của nhân vật thì lại khác nhau (nhân vật người chinh phụ và Thuý Kiều thì lo cho duyên phận riêng, nhân vật trữ tình – tác giả thì lo cho sự nghiệp chung của nước nhà).

Bài tập 2

Khi làm bài tập này, cần lưu ý các biện pháp tu từ : biện pháp nhân hoá, biện pháp lập cấu trúc (cũng có thể xem những câu có từ *là* như biện pháp so sánh).

Bài tập 3

Khi làm bài tập này, cần lưu ý mấy điểm chủ yếu sau đây :

– Cấu trúc của biện pháp tu từ so sánh :

Sự vật được so sánh (1)	Phương diện so sánh (2)	Từ ngữ so sánh (3)	Sự vật dùng để so sánh (4)
-------------------------------	-------------------------------	--------------------------	----------------------------------

– Câu thơ của Hồ Chí Minh, câu thơ của Thế Lữ có đầy đủ các vị trí (1), (2), (3), (4). Các câu trong đoạn trích của Chế Lan Viên, của Nguyễn Tuân thì có một số vị trí để trống (phải hiểu ngầm).

– Trong cấu trúc trên, vị trí (4) chỉ *sự vật dùng để so sánh* mang đặc trưng tiêu biểu cho *phương diện so sánh* ; sự vật đó thường thuộc về tự nhiên, siêu nhiên, như trong câu thơ của Thế Lữ (*tiếng ngọc tuyền*) ; trái lại, trong câu thơ của Hồ Chí Minh thì sự vật đó lại thuộc về con người (*tiếng hát xa*).